

Sosiaali- ja kriisipäivystys 1.1.2022 alkaen

PETUR 16.06.2021 § 42
799/00.04.02/2021

Ympäri vuorokautisesta sosiaalipäivystyksestä säädetään sosiaalihoitolain 29 §:ssä. Kiireelliset sosiaalipalvelut täytyy toteuttaa siten kuin sosiaalihoitolaissa tai muussa lainsäädännössä säädetään.

Jyväskylän kaupungin hallinnoima Keski-Suomen sosiaalipäivystys on tuottanut kaikille Keski-Suomen kunnille virka-ajan ulkopuoliset kiireelliset sosiaalipalvelut vuoden 2020 alusta. Kevään 2021 aikana on Keski-Suomessa selvitetty palvelun muuttamista ympärivuorokautiseksi sosiaali- ja kriisipäivystykseksi Jyväskylän kaupungin järjestämänä.

Nykyinen sosiaalipäivystyksen malli on pirstaleinen, erityisesti lakisääteisen psykososiaalisen tuen järjestämisen osalta. Psykososiaalisella tuella tarkoitetaan kiireellistä sosiaalityötä ja akuuttia kriisityötä. Se on lakisääteistä toimintaa, jota tulee toteuttaa ammatillisesti ja joka tulee dokumentoida ja arkistoida asianmukaisesti.

Psykososiaaliseen tukeen kuuluvaa akuuttia kriisityötä toteutetaan kunnissa ja järjestölähtöisesti kriisikeskus Mobilessa ympärivuorokautisesti. Nykyinen kriisityön toimintamalli ei täytä lakisääteisiä velvoitteita asiakastyön kirjauksien ja arkistoinnin osalta.

Valtakunnallinen ohjeistus on, että sosiaali- ja kriisipäivystystä tulee toteuttaa yhdessä, ja että rakenteiden tulee mahdollistaa tehokkaan psykososiaalisen tuen toteutuminen.

Sosiaali- ja kriisipäivystys

Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta päättää 17.6.2021 kokouksessaan ympärivuorokautisen sosiaali- ja kriisipäivystyksen perustamisesta ja palvelun tuottamisesta Keski-Suomen kunnille.

Nykyinen virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys laajenee ympärivuorokautiseksi. Lisäksi yksiköstä toteutetaan lakisääteinen psykososiaaliseen tukeen kuuluva kriisipäivystys ja akuutti kriisityö. Sosiaali- ja kriisipäivystyksessä tuotetaan sosiaalihoitolain 25 §:n mukainen psykososiaalinen tuki kokonaisuudessaan äkillisissä, järkyttävissä tilanteissa ympärivuorokautisesti. Yksikössä tehtävä kriisityö on sosiaalipalveluna tuotettavaa ammatillista, tavoitteellista työskentelyä. Työskentelystä syntyy sosiaalihoitolain 34 § mukainen asiakkuus, ja työskentely kirjataan sosiaalihoillon asiakasasiakirjalain 4 § mukaisesti. Dokumentointi on sekä asiakkaan että psykososiaalisen tuen tuottajan ja työntekijän oikeusturvan kannalta oleellinen tekijä.

Ympäri vuorokautiselle sosiaali- ja kriisipäivystykselle tulee sosiaalihoillon valmiuteen ja varautumiseen liittyviä vastuita ja tehtäviä, kuten ympärivuorokautinen valmius toimia suuronnettomuuksissa ja muissa äkillisissä onnettomuustilanteissa.

Alueellisen sosiaali- ja kriisipäivystyksen myötä sosiaalihuollon valmius hoitaa isoja ja poikkeuksellisia häiriötilanteita paranee. Lisäksi osaaminen valmiuteen ja varautumiseen liittyvissä tehtävissä keskittyy ja vahvistuu suuronnettomuustilanteisiin ja muihin laajoihin häiriötekijöihin liittyen.

Sosiaali- ja kriisipäivystyksen tehtävät

Ympäri vuorokautinen sosiaali- ja kriisipäivystys vastaa sopimuskunnan alueella

- Välttämättömän huolenpidon, toimeentulon ja psykososiaalisen tuen turvaamisesta kiireellisissä tilanteissa.
- Sosiaalipalvelujen tarpeen arvioimisesta ja tarvittavista toimenpiteistä kiireellisissä tilanteissa, esimerkiksi lastensuojelutilanteissa, perheväkivalta- ja perhekriisitilanteissa, vanhusten äkillisissä avuntarpeissa, onnettomuuksissa, kriiseissä ja muissa vaaratilanteissa.
- Ottaa vastaan kriisipäivystystehtävät, arvioi kriisityön tarpeen ja toteuttaa akuutin kriisityön prosessin mukaisen työskentelyn äkillisissä traumaattisissa kriiseissä.
- Vastaa sosiaalihuollon valmiuteen ja varautumiseen liittyvistä tehtävistä poikkeuksellisissa häiriötilanteissa.
- Johtaa ja koordinoi psykososiaalista tukea sosiaali- ja kriisipäivystystehtävissä.
- Vastaa sosiaali- ja kriisipäivystystehtävien edellyttämistä viranomaispäätöksistä.

Lisäksi sosiaali- ja kriisipäivystyksen tehtäviin kuuluvat: Poliisilaitoksen sosiaalityö

- Nuorten (15 - 20 –vuotiaiden) rikosprosessiin liittyvä työ, ohjaus- ja neuvonta rikosasioissa, poliisivankilan asiakkaiden sosiaalityö, lapsiin kohdistuneiden rikosepäilyjen tutkintaan liittyvät asiat sekä yleinen viranomaisyhteistyö poliisin, hätäkeskuksen ja kuntien lastensuojelun kanssa.
- Sosiaali- ja kriisipäivystyksen tiedonkeruu, tilastointi ja raportointi.
- Sosiaali- ja kriisipäivystyksen toimintaan liittyvä kuntayhteistyö ja sen kehittäminen.
- Sosiaali- ja kriisipäivystyksen toimintaan liittyvä järjestöyhteistyö ja sen kehittäminen.

Vaikutukset

Muutoksella vahvistetaan asiakkaiden ja toimijoiden yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa psykososiaalisen tuen osalta. Muutoksella myös turvataan asukkaiden lakisääteisen psykososiaalisen tuen saaminen ympärivuorokautisesti äkillisissä tilanteissa.

Alueellinen sosiaali- ja kriisipäivystys mahdollistaa päivystävien viranomaisten tiiviin yhteistyön ja päivystyspalveluiden yhteisen kehittämisen. Alueelliset valmiuden ja varautumisen suunnitelmat, ja kuntien valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen sosiaalihuollon osalta tulee alueellisen sosiaali- ja kriisipäivystyksen myötä

vaivattommaksi. Maakunnallinen sosiaali- ja kriisipäivystys mahdollistaa tietojen nopean kokoamisen ja resurssien tarkoituksenmukaisen käytön alueellisesti ja valtakunnallisesti häiriötilanteiden arvioinnin ja johtamisen edellyttämällä tavalla.

Järjestölähtöinen kolmannen sektorin tuottama kriisityö on tarkoituksenmukaista säilyttää täydentämään ympärivuorokautista lakisääteistä psykososiaalista työtä. Kun päivystyspalveluiden ja kriisityön päällekkäisyyksiä puretaan ja vastuita täsmennetään, on resursseja mahdollista kohdentaa tarkoituksenmukaisemmin.

Ympärivuorokautinen sosiaali- ja kriisipäivystys edellyttää 5,5 henkilötyövuoden lisäämistä nykyiseen virka-ajan ulkopuoliseen sosiaalipäivystykseen, missä työskentelee nykyisin 10,5 työntekijää. Sosiaali- ja kriisipäivystyksen kustannuksiksi on laskettu 1 272 203 euroa. Sosiaali- ja kriisipäivystyksen toteuttaminen ja järjestölähtöisen kriisityön uusi malli voidaan maakunnassa toteuttaa nykyisten kokonaiskustannusten puitteissa (1 567 900 euroa). Sosiaali- ja kriisipäivystyksen kustannuksista tulee Jyväskylän kaupungin maksettavaksi jatkossa 59 % ja muille kunnille 41 % asukaslukujensa suhteessa. Asukasluku määräytyy edellisen kalenterivuoden viimeisenä päivänä voimassa olevaan asukaslukuun. Järjestölähtöisen kriisityön avustuksen on suunniteltu jakautuvan samassa suhteessa. Äänekosken kaupungin arvioitu osuus kustannuksista on 73.766,54 €, 3,97€/ asukas.

Mikäli Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta 17.6.2021 kokouksessaan päättää järjestää sosiaali- ja kriisipäivystyksen, uudistuksen toteuttamiseksi Jyväskylän kaupunki irtisanoo voimassa olevat virka-ajan ulkopuolisen sosiaalipäivystyksen sopimukset kesäkuun aikana päättymään vuoden loppuun. Vuoden 2022 alusta alkaen Jyväskylän kaupungilta on mahdollista ostaa ympärivuorokautista sosiaali- ja kriisipäivystystä.

Uudistuksen toteuttaminen edellyttää kunnilta myös Jyväskylän Seudun Mielenterveysseura ry:n kriisikeskus Mobilen kriisityötä koskevan nykyisen sopimuksen irtisanomista kesäkuun 2021 aikana päättymään vuoden 2021 loppuun. Tavoitteena on jatkaa järjestölähtöisen kriisityön tukemista myös vuonna 2022 uuteen toimintamalliin perustuen nykyistä pienemmällä resurssilla.

Riskien arviointi

Sosiaali- ja kriisipäivystykseen liittyvät riskit liittyvät alkuvaiheen asiakasohjaukseen ja resurssien arviointiin.

Sosiaali- ja kriisipäivystyksen resursseja on arvioitu kunnille suunnatulla kyselyllä, tilastotietoa yhdistämällä sekä vertailemalla eri alueiden sosiaali- ja kriisipäivystyksiä.

Asiakasohjausta sosiaalipäivystystehtävien ja kriisityön osalta täsmennetään jatkovalmistelussa kuntien ja kriisikeskus Mobilen kanssa. Tavoitteena on varmistaa, että ei synny asiakasryhmiä, jotka

putoaisivat palveluiden ulkopuolelle. Alueellista sosiaali- ja kriisipäivystystä sekä järjestölähtöistä kriisityötä kehitetään kokonaisuutena asukkaiden tarpeet huomioiden.

Valmistelija Sosiaalityön johtaja Raija Kojo puh. 040 571 4138

Esittelijä Perusturvajohtaja Saara Kuusela

Päätösehdotus Äänekosken kaupunki päättää irtisanoa voimassa olevan kriisityön avustussopimuksen Jyväskylän seudun mielenterveysseuran kanssa 30.6.2021 mennessä päättymään vuoden 2021 loppuun.

Äänekosken kaupunki päättää ostaa Jyväskylän kaupungilta ympärivuorokautisen sosiaali- ja kriisipäivystyksen 1.1.2022 alkaen esitetyn tehtäväkokonaisuuden mukaisesti.

Sosiaali- ja kriisipäivystyksen osalta päätös on ehdollinen ja edellyttää, että Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta päättää kokouksessaan 17.6.2021 perustaa sosiaali- ja kriisipäivystyksen ja tuottaa palvelua Keski-Suomen kunnille.

Päätös Hyväksyttiin.

- - - - -

Merkittiin pöytäkirjaan, että sosiaalityön johtaja Raija Kojo oli kokouksessa asiantuntijana läsnä tämän asian esittelyn aikana.

- - - - -